

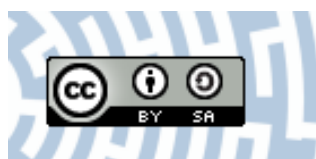

You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Satysfakcja studentów ze zdalnego nauczania w trakcie pandemii COVID-19 : badanie empiryczne studentów Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Author: Anna Brzózka, Natalia Pękała, Alicja Pokusa, Natalia Pyzik, Agnieszka Sobol, Karolina Kaczmarczyk, Alicja Nalepa

Citation style: Brzózka Anna, Pękała Natalia, Pokusa Alicja, Pyzik Natalia, Sobol Agnieszka, Kaczmarczyk Karolina, Nalepa Alicja. (2021). Satysfakcja studentów ze zdalnego nauczania w trakcie pandemii COVID-19 : badanie empiryczne studentów Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Katowice : Towarzystwo Inicjatyw Naukowych

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

SATYSFAKCJA STUDENTÓW ZE ZDALNEGO NAUCZANIA W TRAKCIE PANDEMII COVID-19

*Badanie empiryczne studentów Wydziału
Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach*

Raport przygotowały:

**Anna Brzózka, Natalia Pękala, Alicja
Pokusa, Natalia Pyzik, Agnieszka Sobol,
Karolina Kaczmarczyk, Alicja Nalepa**
**Pod kierunkiem dr Agaty Olszaneckiej-
Marmoli**

RECENZENT:

dr Maciej Marmola

KOREKTA:

Zespół

SKŁAD I PROJEKT OKŁADKI:

Natalia Pyzik

Publikacja powstała przy współpracy z Kołem Naukowym Doradztwa Politycznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

ISBN: 978-83-65247-04-9

Wydawca:

Towarzystwo Inicjatyw Naukowych

ul. Bankowa 11

40-007 Katowice

<http://www.tin.us.edu.pl/>

Towarzystwo
Inicjatyw
Naukowych **TiN**

SPIIS TREŚCI

4

Wstęp

7

Próba badawcza

9

*Pytania badawcze -
częstości*

22

*Różnice w średnich w
odpowiedzi na pytania
badawcze - Kierunek
studiów*

26

*Różnice w średnich w
odpowiedzi na pytania
badawcze - Rok studiów*

29

Podsumowanie

32

Bibliografia

WSTĘP

Wybuch pandemii Covid-19 odcisnął swoje piętno na niemal wszystkich obszarach życia społecznego. Jednym z nich jest edukacja, która musiała sprostać całkowicie nowym wyzwaniom, począwszy od organizacji nauczania przez Internet, a skończywszy na wyszkoleniu kadry nauczycielskiej i zapewnieniu jej potrzebnego sprzętu. W marcu 2020 roku w Polsce rozpoczęła się era zdalnego (lub hybrydowego) nauczania, które dotychczas było marginalną formą kształcenia.

Pojęcie „zdalne nauczanie” można rozumieć na trzy sposoby. Pierwszym z nich jest edukacja elektroniczna wspomagana technologią komputerową i Internetową, a także radiem i telewizją. Drugi sposób organizacji zdalnego nauczania stanowi edukacja z wykorzystaniem komputera. W tym przypadku uczelnie i inne instytucje dostarczają kursy oraz programy multimedialne i dydaktyczne na nośnikach danych, ułatwiając tym samym przyswajanie wiedzy poprzez stymulację i ćwiczenia. Ostatnim (ze względu na rozwój technologiczny obecnie najbardziej rozpowszechnionym) modelem jest nauczanie przez Internet odbywające się w sieci przy użyciu stron i aplikacji internetowych (Wiktorzak, Busłowska, 2014).

Społeczność akademicka najczęściej stosuje połączenie technologii i tradycyjnego sposobu prowadzenia zajęć. W odniesieniu do sfery edukacji możemy wyróżnić kształcenie: tradycyjne, synchroniczne, asynchroniczne i komplementarne (hybrydowe). W czasie kształcenia tradycyjnego zajęcia z grupą studentów odbywają się na uczelni, jednak istnieje możliwość komunikacji z wykładowcą poprzez sieć Internetową. Nauczanie synchroniczne polega na tym, że studenci i wykładowcy uczestniczą w zajęciach w tym samym czasie, ale poza kampusem zwykle w formie wideokonferencji. Z kolei kształcenie asynchroniczne to edukacja, w której nauka polega na własnej pracy z materiałami opublikowanymi na platformach e-learningowych bez konieczności jednoczesnego uczestniczenia w sesjach z wykładowcą (PCG Academia, 2020). Przed pandemią COVID-19 najpopularniejszą formą edukacji na uczelniach wyższych było kształcenie komplementarne (bardziej znane jako nauczanie hybrydowe). E-learning na polskich uniwersytetach traktowano jako dodatkową formę nauczania lub sposób uzupełniający kształcenie tradycyjne (Romaniuk, 2015; Mokwa-Tarnowska, 2017; Maleńczyk, Gładysz, 2019).

Opisując metody kształcenia na odległość warto odnieść się do trzech koncepcji metodycznych: behawioryzmu, kognitywizmu oraz konstruktywizmu. Koncepcja behawioryzmu zakłada, że nauczanie stanowi efekt reakcji na bodźce. Tym samym nauczanie sprowadza się do skonstruowania systemu wzmocnień i kar, aby otrzymywać pożądane zachowania, które następnie są poddawane ocenie przez nauczycieli. Jak można się domyślić dużą rolę w tej metodzie odgrywa pamięć (Bednarek, Lubina, 2008, s.31).

Na pamięci bazuje również teoria kognitywistyczna, która skupia się na interakcji uczącego się ze środowiskiem. Pamięć traktuje się tutaj jako mechanizm zapamiętywania i przypominania sobie danych informacji, gdzie uczący przetwarza zapamiętaną wiedzę. Teoria konstruktywistyczna przyjmuje bardziej kreatywne podejście. Ucznia traktuje się jako aktywnego i samodzielnego uczestnika, który, korzystając z przyswojonych wcześniej informacji i doświadczeń, pogłębia swoją wiedzę. Osoba ucząca nie stanowi zatem źródła wiedzy, ale ma stworzyć odpowiednie warunki, aby mogła ona być odkrywana przez ucznia (Wiktorzak, Busłowska, 2014). To właśnie ujęcie konstruktywistyczne wydaje się najbardziej przydatne w rozpatrywaniu nauczania zdalnego, które z racji wykorzystania osiągnięć technologii powinno być sieciowe i otwarte. Najważniejszą rolę w tego typu nauczaniu odgrywają bowiem programy umożliwiające rozmowy w czasie rzeczywistym (np. Microsoft Teams, Zoom, Google Classroom czy ClickMeeting). Umożliwiają one studentom nie tylko bezpośrednią komunikację z resztą grupy, ale również aktywizują uczących się poprzez przygotowywanie samodzielnie informacji związanych z podejmowanym tematem i ułatwiają pracę w grupach. Nauczyciel pełni wówczas rolę uczestnika, który tą grupą kooperuje i pomaga kształtować aktywne środowisko nauczania. W konstruktywistycznym nauczaniu nowe technologie stają się więc nie tyle narzędziami transmisji informacji, lecz platformą umożliwiającą wymianę tej informacji.

Wbrew pozorom zajęcia na odległość nie są czymś nowym, już przed pandemią koronawirusa nauczanie zdalne funkcjonowało na niektórych uczelniach wyższych czy w niektórych szkołach. Jednak dopiero z początkiem marca 2020 roku, na skutek rozprzestrzenienia się wirusa SARS-CoV-2, nauczanie zdalne stało się niezwykle popularne. Już na początku XXI wieku Stanisław Juszczak (2003) dostrzegał wysoką wagę nauczania zdalnego i podkreślał, że nauczanie zdalne mogłoby pomóc wyrównać szanse i przywrócić edukacji jej „demokratyczny charakter”. Obecny kształt nauczania na odległość mocno odbiega od tego kreowanego jeszcze dwie dekady temu. Przede wszystkim mamy dostęp do nieograniczonej wręcz liczby narzędzi, które ułatwiają przeprowadzenie zajęć online. Więcej też osób posiada w domu komputer czy inny sprzęt, z którego może korzystać do nauki. Jeszcze w 2006 roku dostęp do Internetu w Polsce posiadało jedynie 36% gospodarstw domowych (GUS 2008), w 2020 roku ta liczba wzrosła do 90,4% (GUS 2020). Nie musimy jednak cofać się do początków drugiego milenium, żeby zobaczyć jak bardzo zmieniło się nauczanie zdalne. Autorki raportu – studentki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach – dostrzegają znaczące zmiany, chociażby w udostępnianych materiałach edukacyjnych, stały się one bardziej multimedialne i interaktywne. A same narzędzia zostały uproszczone i ujednolicone. Uniwersytet Śląski w Katowicach, jak wszystkie uczelnie publiczne, musiał z dnia na dzień znaleźć rozwiązania problemów wynikłych z przymusowej i gwałtownej zmiany trybu nauczania.

Semestr letni roku akademickiego 2019/2020 był jednak okresem, w którym zarówno pracownicy, jak i studenci myśleli o nauce zdalnej jako o czymś bardzo temporalnym – dominowało przekonanie o szybkim powrocie w mury uczelni. Dziś, już po trzecim semestrze zrealizowanym na odległość, możemy przyrzeć się takiemu sposobowi kształcenia trochę bliżej, przeanalizować jego wady i zalety, a zwłaszcza obszary, w których zawiódł.

Niniejszy raport stanowi efekt prac badawczych prowadzonych przez grupę studentek politologii (specjalizacja doradztwo polityczno-publiczne) na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w ramach modułu „Badania marketingowe”. Czas realizacji projektu obejmował 3 miesiące – od marca do maja 2021 roku, a jego opiekunem naukowym była dr Agata Olszanecka-Marmola.

Głównym celem projektu było zbadanie, jak studenci Wydziału Nauk Społecznych oceniają kształcenie zdalne. Skupiono się zarówno na sposobach realizacji zdalnego nauczania przez uczelnię, ale także na samoocenie studentów dotyczącej ich efektywności w trakcie kształcenia na odległość. Ponadto przeprowadzone badania pozwoliły poznać preferencje studentów co do tego, jak ma wyglądać forma zajęć w przyszłości.

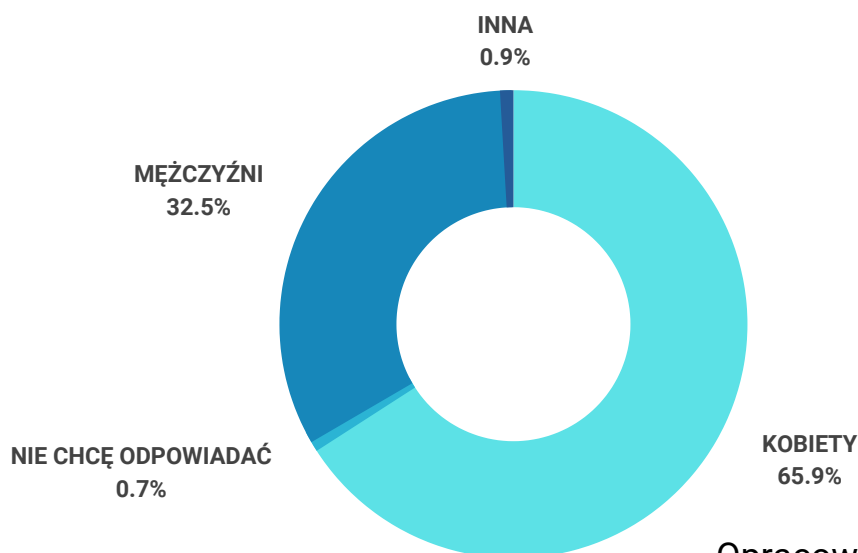
Badania zostały przeprowadzone na podstawie kwestionariusza ankiety. Z uwagi na sytuację epidemiologiczną badania zostały przeprowadzone za pośrednictwem Internetu, a grupą badawczą byli studenci Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Raport składa się z trzech części. Pierwsza poświęcona jest opisowi narzędzia oraz charakterystyce próby badawczej. Część druga zawiera analizę o charakterze ilościowym opartą na badaniach ankietowych przeprowadzonych na 416 studentach różnych kierunków społecznych. Natomiast w części trzeciej przedstawione zostały rekomendacje, które mogą być przydatne w kontekście organizacji nauczania zdalnego (bądź hybrydowego) w przyszłości.

PRÓBA BADAWCZA

W badaniu wzięło udział 416 studentów. Wśród badanych najliczniejszą grupę stanowiły kobiety – 65,9%, grupa mężczyzn stanowiła 32,5%. W badaniu 3 osoby nie chciały ujawnić swojej płci, a 4 określiły się jako inna. Strukturę respondentów ze względu na płeć przedstawia wykres nr 1.

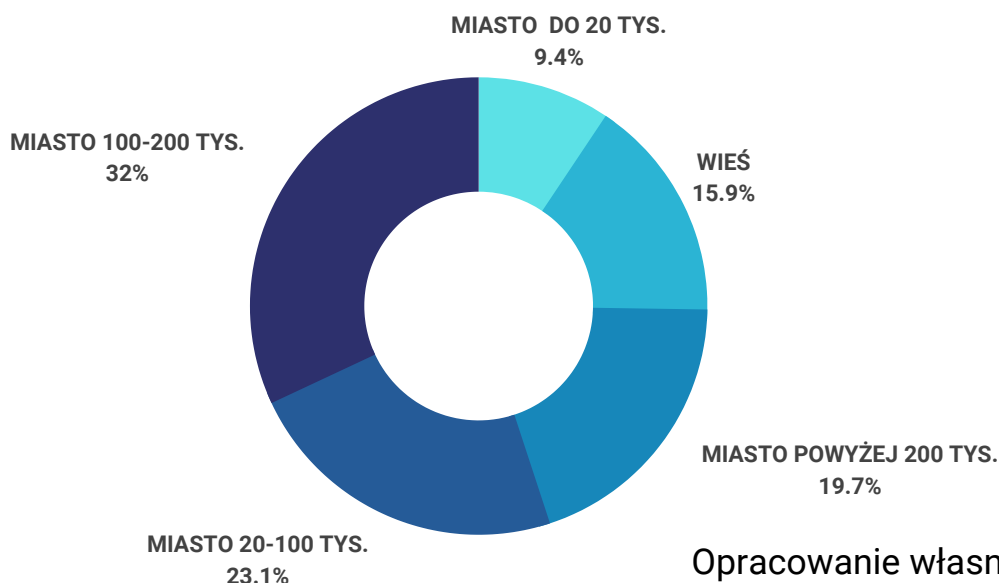
Wykres 1 - Płeć respondentów

Opracowanie własne.

Najwięcej ankietowanych zamieszkiwało miasta od 100 do 200 tys. - 32%. W badanej próbie znalazły się również osoby z miast od 20 do 100 tys. - 23,1%, respondenci zamieszkujący miasta powyżej 200 tys. stanowili 19,7%. Najmniej respondentów zamieszkiwało na wsi - 15,9% i w miastach do 20 tys. - 9,4%. Strukturę badanej próby przedstawia wykres nr 2.

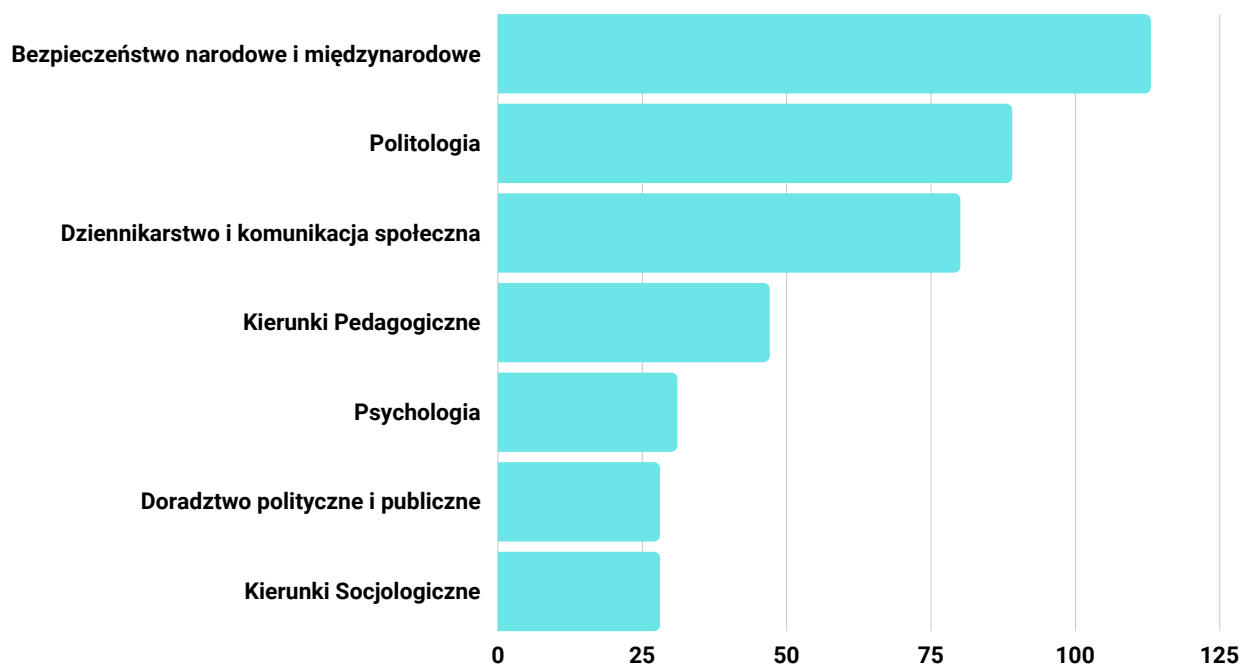
Wykres 2 - Miejsce zamieszkania respondentów

Opracowanie własne.

Wśród respondentów najliczniejszą grupę stanowili studenci kierunku Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe, czyli 27,2% wszystkich respondentów. Drugą najliczniejszą grupą byli studenci Politologii - 21,4% ankietowanych. Studentów Dziennikarstwa i komunikacji społecznej wśród respondentów było 19,2%. Na potrzeby badania kierunki: Pedagogika, Pedagogika ogólna, Pedagogika przedszkolna, Pedagogika specjalna, Pedagogika wczesnoszkolna i Zarządzanie zasobami ludzkimi zostały połączone jako Kierunki Pedagogiczne (tak przedstawiane będą w dalszej części raportu). Wśród respondentów reprezentantów Kierunków Pedagogicznych było 11,3%. Kolejną grupą byli studenci Psychologii - 7,5% ankietowanych. Kierunki: Socjologia, Polityki miejskie i Praca socjalna również zostały połączone na potrzeby badania jako Kierunki Socjologiczne (tak przedstawiane będą w dalszej części raportu), które wraz z Doradztwem politycznym i publicznym stanowią ostatnią grupę. Zarówno ankietowani reprezentujący Doradztwo polityczne i publiczne, jak i Kierunki Socjologiczne stanowili 6,7% całości. Strukturę respondentów ze względu na kierunek studiów przedstawia wykres nr 3.

Wykres 3 - Kierunek studiów

Opracowanie własne.

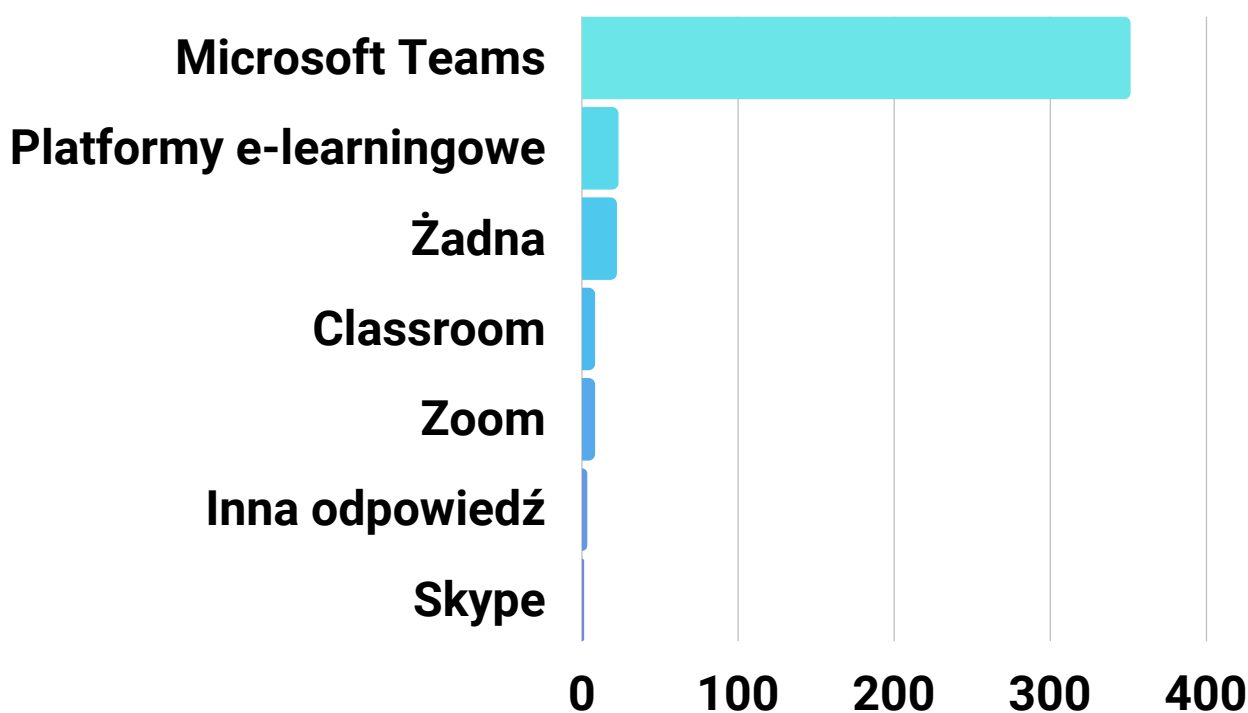
Co trzeci badany był studentem pierwszego roku - 39,2% wszystkich ankietowanych. Mniej liczną grupą byli studenci drugiego roku - 23,8%. Kolejną pod względem liczebności grupę stanowili studenci trzeciego roku - 20%, studenci czwartego roku stanowili 11,5%. Ostatnim najmniej licznym rocznikiem był piąty, do którego została dołączona jedna osoba z szóstego roku w sumie 5,3%.

PYTANIA BADAWCZE - CZĘSTOŚCI

Które narzędzie według Pana/i jest najlepsze podczas zdalnego nauczania?

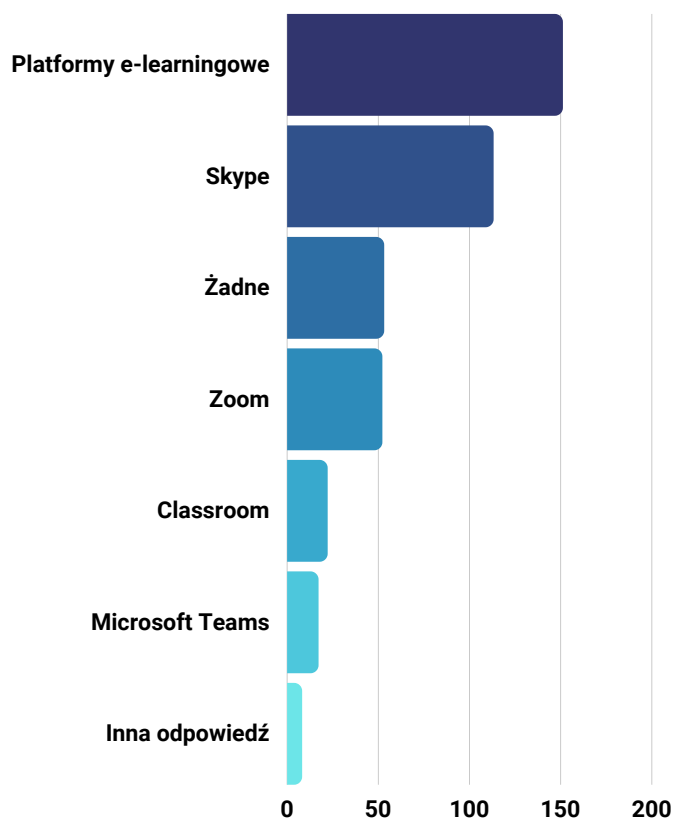
Zdecydowana większość, bo 84,4% respondentów wskazało Microsoft Teams jako najlepsze narzędzie podczas zdalnego nauczania. Tak wysoka popularność tego narzędzia może wynikać z tego, że Microsoft Teams jest platformą rekomendowaną przez UŚ i właśnie dlatego 97,4% respondentów wskazało ją jako najczęściej używane narzędzie do nauki zdalnej. Możliwe, że respondenci nie korzystali nigdy podczas nauczania zdalnego z innych narzędzi, więc nie mieli możliwości wykształcenia opinii na ich temat. Na drugim miejscu znalazły się Platformy e-learningowe - 5,5% wskazań respondentów. 5,3% respondentów stwierdziło, że żadne z wymienionych w kwestionariuszu narzędzi nie jest dobre do nauczania zdalnego. Strukturę odpowiedzi respondentów na to pytanie przedstawia wykres nr 4.

Wykres 4 - Najlepsze narzędzie podczas nauczania zdalnego

Opracowanie własne.

Wykres 5 - Najgorsze narzędzie podczas nauczania zdalnego

Opracowanie własne.

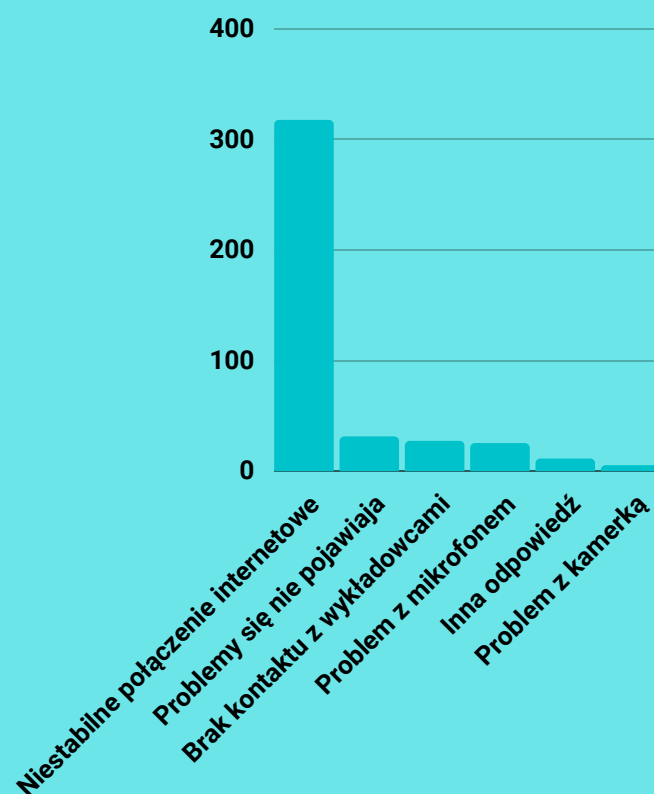
Jaki problem pojawia się najczęściej podczas kształcenia zdalnego?

Najczęściej pojawiającym się problemem podczas nauczania zdalnego według ankietowanych jest niestabilne połączenie internetowe. Zdecydowana większość, bowiem 76,2% badanych, uważa problem niestabilnego łącza za największą niedogodność. 7,5% studentów uważa, że problemy się nie pojawiają, 6,5% ma problem w kontaktach z wykładowcami. U 6% badanych pojawia się problem z mikrofonem a u 1,2% problem z kamerką. 2,6% ankietowanych wybrało inną odpowiedź niż te dostępne w kafeterii odpowiedzi. Strukturę odpowiedzi respondentów na to pytanie przedstawia wykres nr 6.

Które narzędzie według Pana/i jest najgorsze podczas nauczania zdalnego?

Najgorszym narzędziem podczas nauczania zdalnego według respondentów są platformy e-learningowe, 36,3% respondentów uważa, że jest to najmniej wartościowe narzędzie. Większość studentów kojarzy je przede wszystkim z platformą "Moodle", która nie umożliwia bezpośredniej interakcji z prowadzącym. Drugim w kolejności najgorszym narzędziem według badanych był komunikator Skype - 27,2%. W grupie badanych odpowiedź "Żadna" - 12,7% i "Zoom" - 12,5% uzyskały porównywalny procent odpowiedzi. Respondenci w większości nie żywią negatywnych uczuć do narzędzi: "Classroom" - 5,3%, "Microsoft Teams" - 4,1%. 1,9% respondentów wskazało na inne narzędzia niż te, które zostały wymienione w kafeterii odpowiedzi. Strukturę odpowiedzi respondentów na to pytanie przedstawia wykres nr 5.

Wykres 6 - Problemy pojawiające się podczas kształcenia zdalnego

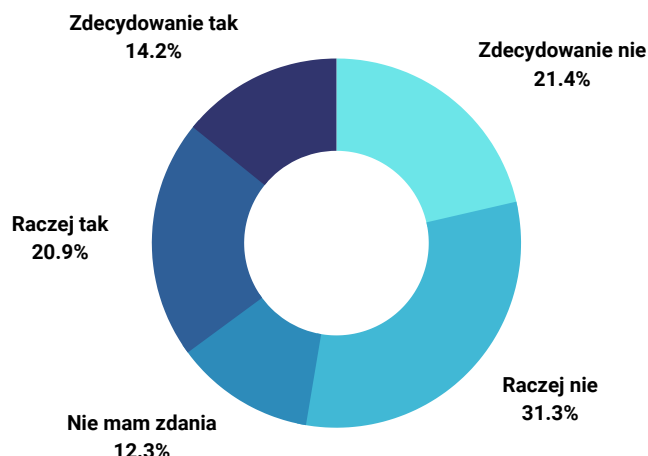

Opracowanie własne.

Czy według Pana/i zdalne nauczanie powinno być kontynuowane w przyszłości?

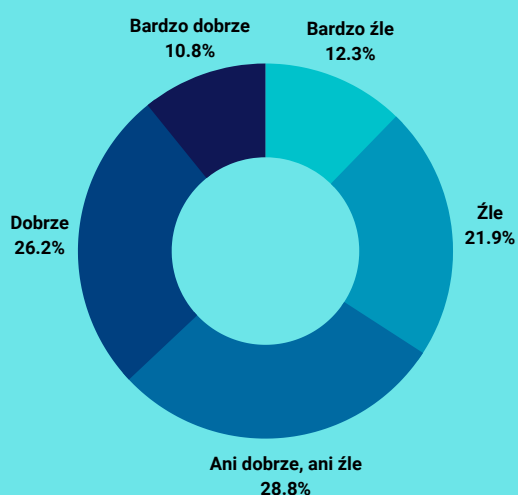
Ponad połowa studentów nie chce, aby nauczanie zdalne było kontynuowane w przyszłości - Odpowiedź "zdecydowanie nie" wskazało 21,4% respondentów, a 31,3% odpowiedź "raczej nie". W tym temacie nie ma zdania - 12,3% respondentów. Za kontynuacją zdalnego nauczania w przyszłości opowiedziało się 35,1% respondentów - "raczej tak" - 20,9%; "zdecydowanie tak" - 14,2% ankietowanych. Strukturę odpowiedzi respondentów na to pytanie przedstawia wykres nr 7.

Wykres 7 - Kontynuacja zdalnego nauczania w przyszłości

Opracowanie własne.

Wykres 8 - Ocena wydajności podczas kształcenia zdalnego

Opracowanie własne.

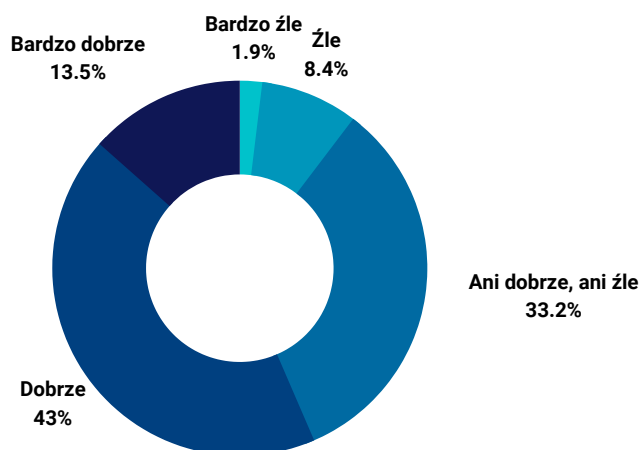
Jak ocenia Pan/i swoją wydajność/efektywność podczas zdalnego nauczania?

Około jedna czwarta 26,2% respondentów jest zdania, że ich wydajność podczas nauczania zdalnego jest zadowalająca. Swoją efektywność źle ocenia 21,9% ankietowanych, a 12,3% bardzo źle. Bardzo dobrze swoją wydajność ocenia 10,8% badanych. Prawie jedna trzecia 28,8% badanych studentów nie miała zdania na temat swojej wydajności podczas zdalnego nauczania. Strukturę odpowiedzi respondentów na to pytanie przedstawia wykres nr 8.

Jak ocenia Pan/i kształcenie w formie zdalnej realizowane przez uczelnię?

43% respondentów dobrze ocenia zdalne nauczanie. 33,2% badanych nie miało wykrystalizowanej opinii na temat nauczania zdalnego. Bardzo dobrze zdalne nauczanie ocenia 13,5% ankietowanych. Źle ten typ kształcenia ocenia 8,4% studentów a 1,9% bardzo źle. Strukturę odpowiedzi respondentów na to pytanie przedstawia wykres nr 9.

Wykres 9 - Ocena kształcenia zdalnego

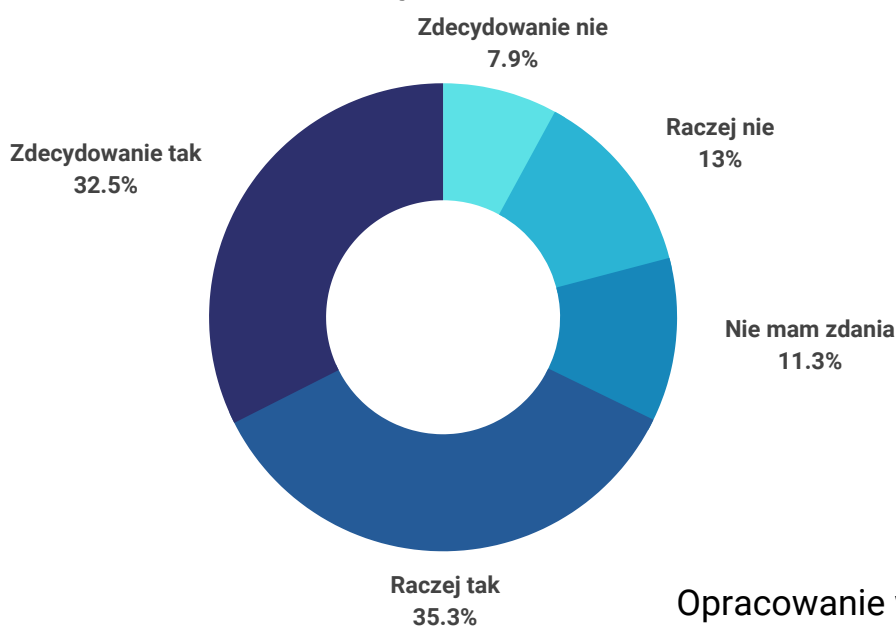

Opracowanie własne.

Czy według Pana/i nauczanie hybrydowe powinno być kontynuowane w przyszłości?

Studenci w zdecydowanej większości pozytywnie oceniają kontynuację nauczania hybrydowego w przyszłości. 35,3% respondentów raczej popiera ten pomysł, a 32,5% badanych zdecydowanie opowiada się za tą ideą. Na temat kontynuacji hybrydowego nauczania nie ma zdania 11,3% ankietowanych. W mniejszości są studenci, którzy oceniają ten pomysł negatywnie. 13% respondentów raczej nie popiera tego pomysłu, a 7,9% badanych zdecydowanie neguje tę koncepcję. Strukturę odpowiedzi respondentów na to pytanie przedstawia wykres nr 10.

Wykres 10 - Kontynuacja nauczania hybrydowego w przyszłości

Opracowanie własne.

Jak Pan/i ocenia sesję egzaminacyjną przeprowadzoną w sposób zdalny?

Studenci raczej przychylnie oceniają sesję egzaminacyjną przeprowadzoną w sposób zdalny. Dobrze sesję przeprowadzoną w sposób zdalny ocenia 37,7% respondentów. Bardzo dobrze ten tryb sesji egzaminacyjnej ocenia 22,4% studentów. 23,8% ankietowanych nie ma wykrystalizowanej opinii o sposobie przeprowadzania egzaminów z wykorzystaniem narzędzi online. Źle na temat zdalnej sesji egzaminacyjnej wypowiada się 11,1% badanych, a bardzo źle 5%.

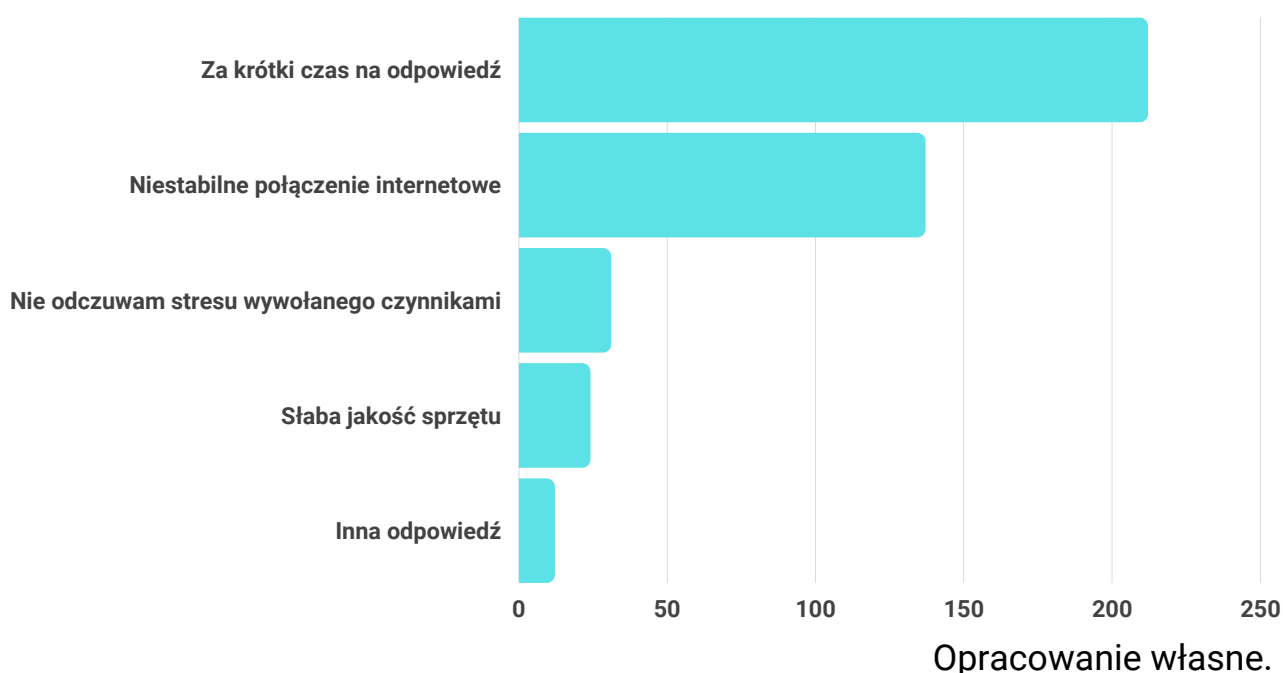
Czy tryb sesji zdalnej wywołuje u Pan/i większy stres niż przy sesji tradycyjnej?

Większość ankietowanych nie odczuwała większego stresu podczas sesji zdalnej niż przy sesji tradycyjnej. 22,8% studentów zdecydowanie nie odczuwa większego stresu niż w trybie normalnym, a 36,3% respondentów raczej nie odczuwa większego zdenerwowania. 17,3% badanych nie ma zdania w tej kwestii. 12,5% przyznaje, że raczej odczuwa większy niepokój, a 11,1% studentów zdecydowanie odczuwa większy stres.

Który z czynników wywołał u Pana/i największy stres podczas sesji on-line?

Największy stres, podczas sesji on-line, wśród studentów wywołuje za krótki czas na odpowiedź - aż 51% respondentów uważa to za najbardziej stresogenny czynnik. Na drugim miejscu wśród stresogennych czynników znalazło się niestabilne połączenie internetowe 32,8%. 7,5% studentów nie odczuło stresu wywołanego czynnikami. Co dwudziesty ankietowany (5,8%) uważa, że niepokój podczas sesji zdalnej zwiększa słaba jakość sprzętu. Inną odpowiedź wybrało 2,9% studentów (brak możliwości powrotu do poprzedniego pytania, przesyłanie zdjęć egzaminów pisemnych - słaba jakość). Strukturę odpowiedzi respondentów na to pytanie obrazuje wykres nr 11.

Wykres 11 - Czynniki wywołujące największy stres podczas sesji on-line

Wykres 12 - Poziom przygotowania wykładowców do prowadzenia zdalnych zajęć

Opracowanie własne.

Jak Pan/i ocenia poziom przygotowania wykładowców do prowadzenia zdalnych zajęć?

Ponad połowa, 53,1% studentów ocenia poziom przygotowania wykładowców do prowadzenia zdalnych zajęć dobrze. Bardzo dobrze kompetencje prowadzących w zakresie przeprowadzania zajęć online ocenia 17,8% respondentów. Blisko jedna czwarta badanych (23,8%) nie ma zdania na ten temat. Źle i bardzo źle poziom przygotowania wykładowców do prowadzenia zdalnych zajęć ocenia 4,3% i 1% ankieterów. Strukturę odpowiedzi respondentów na to pytanie obrazuje wykres nr 12.

Czy ma Pan/i problem w kontaktach z wykładowcami?

Studenci w dużej mierze nie mają problemów w kontaktach z wykładowcami. Sumując odpowiedzi kateryczne i warunkowe aż 80% badanych nie doświadczyło problemów w kontaktach z wykładowcami w czasie zdalnej nauki. W przybliżeniu można powiedzieć, że przeszkody w porozumiewaniu się z prowadzącymi dostrzegł co 10 student. Problemy w komunikacji raczej spotyka 9,1% badanych a zdecydowanie 2,6% studentów. 8,2% respondentów nie miało wyrobionego zdania w tej kwestii.

Wykres 13 - Zwiększona frekwencja na zajęciach w porównaniu z okresem przed pandemią

Opracowanie własne.

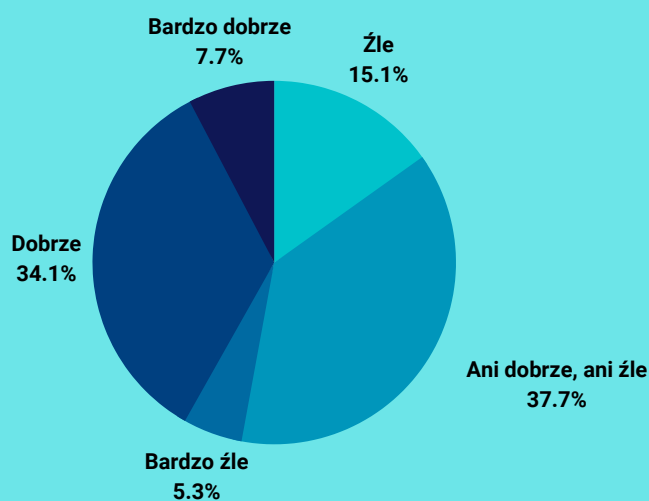
Jak ocenia Pan/i obsługę prowadzoną przez uczelnię w zakresie administracji i obsługi spraw studenckich?

Bardzo dobrze aparat administracyjny uczelni ocenia 7,7% badanych. 34,1% studentów ocenia obsługę prowadzoną przez uczelnię w zakresie administracji i obsługi spraw studenckich dobrze. Ponad jedna trzecia badanych (37,7%) nie ma zdania w tej kwestii. Źle i bardzo źle obsługę prowadzoną przez uczelnię w zakresie administracji i obsługi spraw studenckich ocenia kolejno 15,1% i 5,3% studentów. Strukturę odpowiedzi na to pytanie obrazuje wykres nr 14.

Czy zwiększyła się Pan/i obecność na zajęciach w porównaniu z okresem przed pandemią?

Co ciekawe zajęcia prowadzone w formie zdalnej nie przyczyniły się do znacznie zwiększonej frekwencji studentów na zajęciach. Takiego zjawiska zdecydowanie nie zauważa 10,8% badanych, a raczej nie 21,4% respondentów. Ponad jedna trzecia - 36,5% studentów nie ma zdania na ten temat lub jej to nie dotyczy (zważając na dużą liczbę studentów pierwszego roku taki wynik nie dziwi, ponieważ ci studenci nie mają porównania z zajęciami kontaktowymi). Wpływ zdalnego nauczania na swoją obecność na zajęciach raczej potwierdza 13,9% ankietowanych, a zdecydowanie korelację taką zauważa 17,3% studentów. Strukturę odpowiedzi respondentów na to pytanie obrazuje wykres nr 13.

Wykres 14 - Ocena obsługi prowadzonej przez uczelnię w zakresie administracji i obsługi spraw studenckich

Opracowanie własne.

Czy uważa Pan/i, że podczas zdalnego nauczania musi Pan/i poświęcić więcej czasu na naukę?

16,6% studentów biorących udział w badaniu uważa, że zdecydowanie musi poświęcić więcej czasu na naukę podczas zdalnego nauczania. 23,8% badanych zauważyło, że raczej potrzebuje dedykować nauce więcej czasu niż przed pandemią. Zdania w tej sprawie nie ma 19% studentów. Co trzeci student - 30,3% raczej nie zauważył, aby musiał poświęcać nauce więcej czasu dzięki zmianie trybu nauczania. Zdecydowanie więcej czasu nie dedykuje nauce 10,3% ankietowanych.

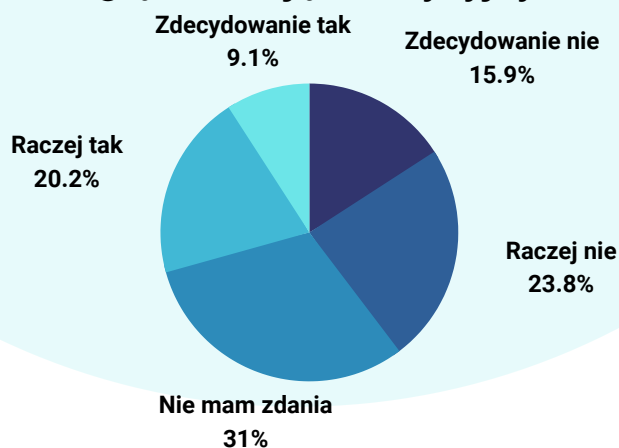
Czy podczas zdalnego nauczania jakość projektów grupowych się pogorszyła?

W znacznej mierze studenci nie zauważyli pogorszenia się jakości projektów grupowych. Zdecydowanie nie zauważyło zmiany 12% badanych, a raczej takiej zmiany nie dostrzegło 35,3% ankietowanych. 18,8% studentów nie ma zdania w odniesieniu do tego problemu. Negatywną zmianę w pracy w grupach zauważyło 33,9% studentów, zdecydowanie taką zmianę dostrzegło 10,8% respondentów, większą grupę stanowią studenci, którzy raczej ową zmianę zauważyli - 23,1%.

Czy Pan/i satysfakcja względem zajęć tradycyjnych się zwiększyła?

W tej materii studenci nie są zgodni. Co trzeci - 31% student nie ma zdania w tej kwestii. Studenci, których satysfakcja względem zajęć się zwiększyła, wśród respondentów, jest 29,5% ("Zdecydowanie tak" - 9,1%; "Raczej tak" - 20,2%). Studentów niezauważających tej zmiany jest więcej - 39,7% ("Zdecydowanie nie" - 15,9%; "Raczej nie" - 23,8%). Strukturę odpowiedzi na to pytanie obrazuje wykres nr 15.

Wykres 15 - Satysfakcja względem zajęć tradycyjnych

Opracowanie własne.

Prawie połowa - 45,9% studentów uważa, że wykładowca powinien korzystać z dodatkowych narzędzi dostępnych na platformach e-learningowych. W tabeli nr 1 zaprezentowano ocenę poszczególnych metod według studentów.

Tabela 1- Ocena metod stosowanych podczas nauki na odległość

Jak ocenia Pan/i metody stosowane przez twoich wykładowców podczas nauki na odległość?					
Metoda	Zupełnie niepomocne	Niepomocne	Nie mam zdania	Pomocne	Bardzo pomocne
Nagrania zajęć	4,6%	6,0%	17,8%	37,3%	34,4%
Filmy edukacyjne	3,8%	7,5%	14,2%	54,8%	19,7%
Testy/quizy	3,8%	13,9%	16,8%	47,4%	18,0%
Prezentacje (np. Power Point)	1,9%	2,6%	3,8%	42,8%	48,8%
Case study	2,2%	3,4%	55,8%	27,4%	11,3%
Symulacje (odgrywanie ról)	14,4%	24,0%	34,9%	15,6%	11,1%
Dyskusje	3,1%	7,5%	14,2%	45,0%	30,3%

Opracowanie własne.

Studenci raczej uważają wymienione metody za pomocne. Jedyną metodą, w której ocenie pojawiają się odstępstwa na niekorzyść, względem pozostałych ocen, jest metoda "Symulacje (odgrywanie ról)". Zaskoczeniem jest tak duża ilość respondentów niemających zdania o metodzie "Case study" - 55,8%. Najbardziej pomocną metodą według badanych są "Prezentacje (np. Power Point)".

Czy czas zajęć, ze względu na formę zdalną, powinien zostać zmieniony?

To pytanie podzieliło studentów. Lekko ponad połowa - 50,7% respondentów uważa, że czas zajęć powinien pozostać bez zmian. Nieznacznie mniejsza liczba studentów, bowiem 48,1% badanych, jest za skróceniem czasu trwania zajęć. 1,2% respondentów uważa, że czas zajęć powinien zostać wydłużony. Strukturę odpowiedzi na to pytanie obrazuje wykres nr 16.

Wykres 16 - Czas zajęć ze względu na formę zdalną

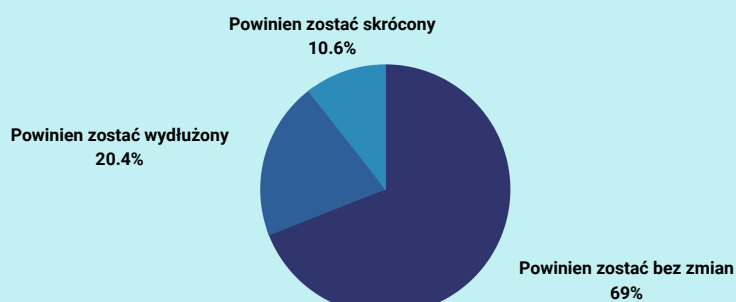

Opracowanie własne.

Czy czas przerw między zajęciami, ze względu na formę zdalną, powinien zostać zmieniony?

W przeciwieństwie do pytania o zmianę czasu zajęć, pytanie o czas przerw między zajęciami nie było aż tak różnicujące. Prawie co siódmy - 69% student uważa, że czas przerw powinien pozostać bez zmian. 20,4% respondentów twierdzi, iż przerwy powinny zostać wydłużone. Za skróceniem przerw opowiada się 10,6% badanych. Strukturę odpowiedzi na to pytanie obrazuje wykres nr 17.

Wykres 17 - Czas przerw ze względu na formę zdalną

Opracowanie własne.

Co zmieniłby/łaby Pan/i w zdalnym nauczaniu?

Pytanie o wskazanie co respondent zmieniłby w zdalnym nauczaniu było pytaniem otwartym. Badany mógł udzielić swobodnej odpowiedzi lub też nie udzielić jej wcale. Na potrzeby raportu odpowiedzi zostały pogrupowane, gdyż się powtarzały. W tabeli nr 2, na stronie 19 zaprezentowano pogrupowane odpowiedzi na to pytanie.

Najczęściej wybieraną odpowiedzią wśród respondentów, którzy zdecydowali się na udział w badaniu cieszyło się stwierdzenie "Nic"/"Wszystko jest w porządku" - 13,5%. Studenci wspominali również o zajęciach trwających za długo bądź też za krótkich przerwach - 8,2% badanych. Przykładami takich odpowiedzi są odpowiedzi typu: "Trochę krótsze zajęcia, bo oczy cierpią" czy "Czas trwania zajęć ze względu na problem z koncentracją". 4,3% ankietowanych podkreśla, że tak szybko, jak to możliwe chcą wrócić na uczelnię. 3,1% badanych zwróciło uwagę na duże obciążenie materiałem, przykładowa odpowiedź "zaleciłabym prowadzącym, aby zmniejszyli ilość zadań i notatek do przygotowania indywidualnego na następne zajęcia, bo wiąże się to z jeszcze dłuższym siedzeniem przed komputerem...". 2,9% respondentów podkreśliło, iż niektórzy wykładowcy wymagają przeszkolenia z nowych technologii - "Moim zdaniem prowadzący są zdecydowanie lepiej przygotowani technicznie niż w poprzednim roku, ale nadal niektórzy mają pewne problemy".

Tabela 2 - Zmiany w zdalnym nauczaniu

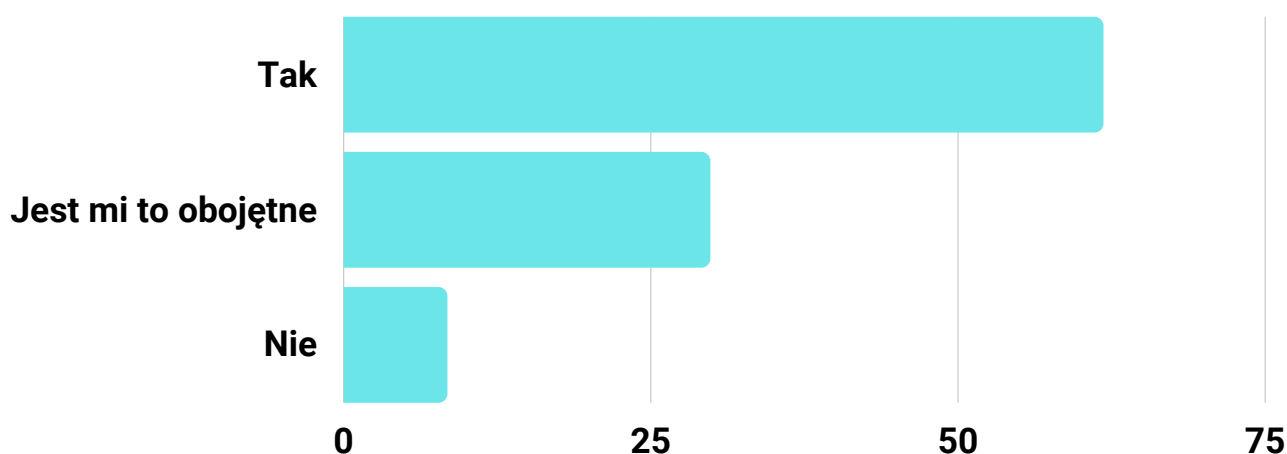
Co zmieniłby/łaby Pan/i w zdalnym nauczaniu?	
Brak odpowiedzi	52,9%
Nic	13,5%
Dłuższe przerwy/Krótsze zajęcia	8,2%
Wróciłmy/łabym najszybciej jak to możliwe na uczelnię	4,3%
Zmniejszyłbym/łabym obciążenie materiałem	3,1%
Przeszkolenie wykładowców z nowych technologii	2,9%
Plan zajęć/godziny	2,6%
Więcej czasu na odpowiedź na egzaminach	2,4%
Nie chcę włączać kamerki	2,2%
Więcej zajęć praktycznych	1,7%
Stosowanie nowych metod, np. quiz	1,4%
Mniej prac w grupie	1,2%
Uregulowanie aby wszystkie zajęcia odbywały się na jednej platformie	1,0%
Więcej pracy w grupach	0,5%
Więcej wyrozumiałości dla niedziałającego sprzętu ze strony wykładowców	0,5%
Umożliwienie socjalizacji z osobami z kierunku	0,5%
Wprowadzenie konieczności włączania kamerek	0,5%
Zmiana platformy z której korzysta uczelnia do nauki zdalnej	0,2%
Więcej kontroli ze strony wykładowców i uczelni	0,2%
Większa sprawiedliwość w ocenianiu	0,2%

Opracowanie własne.

Czy czuje Pan/i niechęć do włączania kamerki podczas zajęć?

Prawie co szósty - 61,8% student czuje niechęć do włączania kamerki podczas zajęć. Dla 29,8% respondentów jest to obojętne, a 8,4% badanych nie czuje niechęci. Strukturę odpowiedzi na to pytanie obrazuje wykres nr 18.

Wykres 17 - Niechęć do włączania kamerki

Opracowanie własne.

Badanie wykazało ponadto, że grupa kobiet czuje większą niechęć do włączania kamerki podczas zajęć od grupy mężczyzn. Dla grupy mężczyzn włączanie kamerki jest raczej obojętne (tabela 3).

Tabela 3 - Istotność różnic w niechęci do włączania kamerki podczas zajęć między kobietami a mężczyznami

	N	Wynik średni	Odchylenie standardowe	t	df	p
Kobiety	268	2,63	0,575	3,958	233,574	0,001
Mężczyźni	141	2,35	0,728			

Opracowanie własne.

Gdy respondent odpowiedział twierdząco na pytanie, czy odczuwa niechęć do włączania kamerki podczas zajęć, został poproszony o odpowiedź na pytanie opisowe - dlaczego czuje ową niechęć. Na potrzeby raportu odpowiedzi zostały skategoryzowane ze względu na treść. W tabeli nr 4 zaprezentowano pogrupowane odpowiedzi na to pytanie.

15,4% respondentów nie czuje się komfortowo z włączoną kamerą podczas zajęć. 7,2% studentów wspomina, że przeszkodą przy włączaniu kamery jest autoprezentacja - "Przez ciągłe siedzenie w domu nie dbam o wygląd tak jak z niego wychodząc oraz to, że martwię się, że kamera zatrzyma mój obraz w jednym miejscu, albo, że ktoś będzie mi robił zdjęcia". Respondenci - 5,5% wskazują również, że włączona kamera narusza ich prywatność - "Ponieważ w ten sposób "wpuszczam" kogoś do swojej bezpiecznej strefy, mieszkania". W odpowiedziach często pojawia się stwierdzenie, że gdyby wszyscy mieli włączoną kamerę respondenci czuliby się bardziej komfortowo: "Gdyby wszyscy mieli włączone kamerki byłoby mniej krępujące, jednak gdy kamerki włącza tylko kilkoro studentów, czuję się niezręcznie", "Bo nie wszyscy włączają kamerkę na prośbę prowadzących i wtedy czuję się dziwnie, kiedy jestem wśród tych kilku osób, które ją włączają".

Tabela 4 - Powód niechęci do włączania kamer

Dlaczego czuje Pan/i niechęć do włączania kamerki podczas zajęć?	
Brak odpowiedzi	38,9%
Dyskomfort/skrępowanie	15,4%
Autoprezentacja	7,2%
Naruszenie prywatności	5,5%
Ponieważ nikt inny nie włącza kamerki	4,3%
Stres	3,4%
Brak warunków w domu	3,4%
Słaby internet	3,1%
Uczucie bycia obserwowanym	3,1%
Strach przed byciem ocenianym	3,1%
Nie jestem sam/a w pokoju	2,6%
Problem ze skupieniem	2,6%
Bałagan w pokoju	2,4%
Robię coś innego w tym samym czasie	2,2%
Nie jest potrzebna	1,7%
Nie wiem	1,0%

Opracowanie własne.

RÓŻNICE W ŚREDNICH W ODPOWIEDZI NA PYTANIA BADAWCZE - KIERUNEK STUDIÓW

Kafeteria odpowiedzi opierała się o 5 stopniową skalę Likerta (1 - Bardzo źle/Zdecydowanie nie, 5 - Bardzo dobrze/Zdecydowanie tak). Studenci Bezpieczeństwa Narodowego i Międzynarodowego najlepiej oceniają kształcenie w formie zdalnej, które realizuje Uczelnia (3,79). Najmniejsze zadowolenie z kształcenia zdalnego na Uniwersytecie Śląskim zadeklarowali studenci Doradztwa Politycznego i Publicznego (3,36). Respondenci reprezentujący ten kierunek najgorzej spośród wszystkich kierunków ocenili swoją wydajność/efektywność podczas zdalnego nauczania (2,71). Największą wydajność zadeklarowali natomiast studenci Pedagogiki (3,28), w tej grupie odnotowano również największą chęć kontynuowania zajęć zdalnych w przyszłości (3,17). W odpowiedzi na pytanie o nauczanie hybrydowe, większość kierunków deklaruje raczej pozytywny stosunek, w szczególności studenci Psychologii (4,00). Różnice w średnich w odpowiedzi na pierwsze cztery pytania badawcze pomiędzy studentami różnych kierunków studiów obrazuje tabela nr 5.

Tabela 5 - Różnica w średnich w odpowiedzi na pytania badawcze a kierunek studiów część 1

	Jak Pan/i ocenia kształcenie w formie zdalnej realizowane przez Uczelnię?	Jak ocenia Pan/i swoją wydajność/efektywność podczas zdalnego nauczania?	Czy według Pana/i zdalne nauczanie powinno być kontynuowane w przyszłości?	Czy według Pana/i nauczanie hybrydowe (np. wykłady on-line) powinny być kontynuowane w przyszłości?
Bezpieczeństwo Narodowe i Międzynarodowe	3,75	3,04	2,76	3,59
Doradztwo Polityczne i Publiczne	3,36	2,71	2,5	3,71
Dziennikarstwo i Komunikacja Społeczna	3,45	2,84	2,53	3,6
Pedagogika	3,6	3,28	3,17	3,96
Politologia	3,49	3,12	2,87	3,79
Psychologia	3,61	3	2,55	4
Socjologia	3,64	3	2,79	3,57

Opracowanie własne.

Tabela 6 - Różnica w średnich w odpowiedzi na pytania badawcze a kierunek studiów część 2

	Jak Pan/i ocenia sesję egzaminacyjną przeprowadzoną w sposób zdalny?	Czy tryb sesji zdalnej wywołuje u Pana/i większy stres niż przy sesji tradycyjnej?	Jak Pan/i ocenia poziom przygotowania wykładowców do prowadzenia zdalnych zajęć?	Czy ma Pan/i problem w kontaktach z wykładowcami?
Bezpieczeństwo Narodowe i Międzynarodowe	3,91	2,36	4,1	1,91
Doradztwo Polityczne i Publiczne	3,36	2,68	3,71	2,32
Dziennikarstwo i Komunikacja Społeczna	3,41	2,59	3,64	2,34
Pedagogika	3,77	2,4	3,55	2,49
Politologia	3,43	2,56	3,8	2,09
Psychologia	3,58	2,71	3,81	2,06
Socjologia	3,61	2,53	3,93	2,25

Opracowanie własne.

Na podstawie przeprowadzonych badań, można również zauważyć, że studenci Bezpieczeństwa Narodowego i Międzynarodowego najlepiej oceniają przeprowadzenie sesji w formie zdalnej (3,91), a dodatkowo ta grupa najmniej odczuła zwiększony stres w związku z jej zmienioną formą (2,36). Również w pytaniu o poziom przygotowania wykładowców, studenci tego kierunku odpowiedzieli najbardziej pozytywnie (4,10), a także mają najmniejsze problemy w kontaktach z nimi (1,91). Różnice w średnich w odpowiedzi na wspomniane wyżej cztery pytania badawcze pomiędzy studentami różnych kierunków studiów obrazuje tabela nr 6.

Najlepiej obsługę prowadzoną przez Uczelnię w zakresie administracji obsługi spraw studenckich oceniają studenci Socjologii (3,50), studenci tego kierunku zadeklarowali również, że podczas trwania zdalnego nauczania przeznaczają więcej czasu na naukę w porównaniu ze studiami w trybie tradycyjnym (3,57). Studenci Doradztwa Politycznego i Publicznego najliczniej odpowiedzieli twierdząco na pytanie „Czy podczas zdalnego nauczania jakość projektów grupowych się pogorszyła?” (3,21). Różnice w średnich w odpowiedzi na wspomniane wyżej cztery pytania badawcze pomiędzy studentami różnych kierunków studiów obrazuje tabela nr 7.

Tabela 7 - Różnica w średnich w odpowiedzi na pytania badawcze a kierunek studiów część 3

	Czy zwiększyła się Pana/i obecność na zajęciach w porównaniu z okresem przed pandemią?	Jak ocenia Pan/i obsługę prowadzoną przez Uczelnię w zakresie administracji obsługi spraw studenckich?	Czy uważa Pan/i, że podczas zdalnego nauczania musi poświęcić więcej czasu na naukę?	Czy podczas zdalnego nauczania jakość projektów grupowych się pogorszyła?
Bezpieczeństwo Narodowe i Międzynarodowe	3,09	3,23	3,04	2,59
Doradztwo Polityczne i Publiczne	3,18	2,82	2,75	3,21
Dziennikarstwo i Komunikacja Społeczna	2,79	3,09	3,05	3,11
Pedagogika	3,23	3,40	2,89	2,85
Politologia	2,97	3,34	2,96	2,72
Psychologia	3,29	3,26	3,52	2,97
Socjologia	3,29	3,5	3,57	3,11

Opracowanie własne.

Satysfakcja względem zajęć tradycyjnych najbardziej zwiększyła się u studentów Psychologii (3,10). Studenci Doradztwa Politycznego i Publicznego najliczniej opowiedzieli się za tym, że wykładowcy powinni korzystać z dodatkowych narzędzi dostępnych na platformach e-learningowych, takich jak Whiteboard, czy Mentimeter (3,64). W odpowiedzi na przydatność nagrań zajęć, jako jednej z metod pomocy naukowej, studenci wszystkich kierunków ocenili ją pozytywnie, w szczególności studenci Doradztwa Politycznego i Publicznego (4,18). Jeżeli natomiast chodzi o kolejną metodę, jaką są filmy edukacyjne, najlepiej oceniają ją studenci Bezpieczeństwa Narodowego i Międzynarodowego (4,01).

Kolejną metodą pomocy naukowej w trakcie trwania zajęć zdalnych są testy i quizy, które najlepiej ocenili studenci Bezpieczeństwa Narodowego i Międzynarodowego oraz Pedagogiki (3,74). Następną metodą proponowaną przez wykładowców Uniwersytetu Śląskiego, są prezentacje np. zrobione w programie PowerPoint. Ta metoda uzyskała najbardziej pozytywną ocenę wśród studentów wszystkich kierunków, a zwłaszcza wśród grupy studentów Socjologii (4,54). Najslabiej studenci tego kierunku oceniają metodę symulacji, odgrywania ról (2,25), podobnie - negatywnie - tę metodę oceniają również pozostałe grupy kierunków.

Umiarkowanie pozytywnie przez studentów została oceniona metoda dyskusji, najwyższy średni wynik zauważalny jest w odpowiedziach studentów Doradztwa Politycznego i Publicznego (4,00). Studenci Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej częściej od studentów pozostałych kierunków opowiadali się za skróceniem czasu zajęć (2,55). Największą niechęć do włączania kamerki podczas zajęć wyrazili studenci Socjologii (2,71).

Różnice w średnich w odpowiedzi na wspomniane wyżej dwanaście pytań badawczych pomiędzy studentami różnych kierunków studiów obrazuje tabela nr 8 na stronie nr 25.

Tabela 9 - Różnica w średnich w odpowiedzi na pytania badawcze a kierunek studiów część 4

	Czy Pana/i satysfakcja względem zajęć tradycyjnych się zwiększyła?	Czy wykładowca powinien korzystać z dodatkowych narzędzi dostępnych na platformach e-learningowych? (np. Whiteboard, Mentimeter)	Jak ocenia Pan/i metody stosowane przez Twoich wykładowców podczas nauki na odległość? [Nagrania zajęć]	Jak ocenia Pan/i metody stosowane przez Twoich wykładowców podczas nauki na odległość? [Filmy edukacyjne]	Jak ocenia Pan/i metody stosowane przez Twoich wykładowców podczas nauki na odległość? [Testy/Quizy]	Jak ocenia Pan/i metody stosowane przez Twoich wykładowców podczas nauki na odległość? (np. w PowerPoint)	Jak ocenia Pan/i metody stosowane przez Twoich wykładowców podczas nauki na odległość? [Case study]	Jak ocenia Pan/i metody stosowane przez Twoich wykładowców podczas nauki na odległość? [Symulacje (odgrywanie ról)]	Jak ocenia Pan/i metody stosowane przez Twoich wykładowców podczas nauki na odległość? [Dyskusje]	Czy czas zajęć, ze względu na formę zdalną, powinien zostać zmieniony?	Czy czas przerw między zajęciami, ze względu na formę zdalną, powinien zostać zmieniony?	Czy czuje Pan/i niechęć do włączania kamerek podczas zajęć?
Bezpieczeństwo Narodowe i Międzynarodowe	2,76	3,30	4,06	4,01	3,74	4,35	3,36	2,88	3,94	2,52	1,92	2,50
Doradztwo Polityczne i Publiczne	2,86	3,64	4,18	3,96	3,50	4,43	3,57	3,04	4,00	2,39	1,82	2,32
Dziennikarstwo i Komunikacja Społeczna	2,55	3,56	3,59	3,56	3,58	4,18	3,44	2,94	3,98	2,55	1,95	2,56
Pedagogika	3,02	3,32	3,94	3,77	3,74	4,36	3,38	2,77	3,79	2,53	1,81	2,68
Politologia	2,89	3,24	3,84	3,74	3,60	4,35	3,39	2,87	3,89	2,39	1,91	2,47
Psychologia	3,10	3,52	4,13	3,81	3,42	4,39	3,45	2,97	3,97	2,32	1,94	2,58
Socjologia	3,07	3,25	3,86	3,57	3,43	4,54	3,61	2,25	3,86	2,39	1,86	2,71

Opracowanie własne.

RÓŻNICE W ŚREDNICH W ODPOWIEDZI NA PYTANIA BADAWCZE - ROK STUDIÓW

Studenci pierwszego roku studiów najlepiej oceniają kształcenie w formie zdalnej realizowane przez Uczelnię (3,79) i swoją efektywność podczas nauczania zdalnego (3,09). Dodatkowo studenci pierwszego roku studiów najczęściej chcieliby, aby nauczanie zdalne było kontynuowane w przyszłości (2,85). W pytaniu o to czy nauczanie hybrydowe powinno mieć zastosowanie w przyszłości, najczęściej pomysł ten popierali studenci czwartego i piątego roku (3,85).

Sesja w trybie zdalnym najbardziej spodobała się studentom pierwszego roku studiów (3,98). Widać tutaj duży rozdźwięk między studentami pierwszego roku a studentami starszych lat (Drugi i trzeci rok - 3,37; Czwarty i piąty rok - 3,39). Prawdopodobnie tak duże różnice wynikają z tego, że studenci pierwszego roku nie mają porównania z sesją egzaminacyjną w tradycyjnym trybie. Respondenci reprezentujący czwarty i piąty rok studiów odczuwają największy stres na tle pozostałych lat - 2,66. Co ciekawe deklarowany stres jest mniejszy w grupie studentów drugiego i trzeciego roku (2,61), a najmniejszy wśród studentów pierwszego roku (2,37). Z powyższego możemy wywnioskować, że im więcej studentów studiowało na uniwersytecie, tym bardziej stresuje ich kształcenie na odległość. Studenci pierwszego roku mają największy problem ze skontaktowaniem się z wykładowcami (2,12). Przygotowanie wykładowców do prowadzenia zajęć zdalnych najwyżej ocenili studenci pierwszego roku (3,99). Różnice w średnich w odpowiedzi na wspomniane wyżej osiem pytań badawczych pomiędzy studentami różnych lat studiów obrazuje tabela nr 10.

Tabela 10 - Różnica w średnich w odpowiedzi na pytania badawcze a rok studiów część 1

	Jak Pan/i ocenia kształcenie w formie zdalnej realizowanej przez uczelnię?	Jak ocenia Pan/i swoją wydajność/ efektywność podczas zdalnego nauczania?	Czy według Pana/i zdalne nauczanie powinno być kontynuowane w przyszłości?	Czy według Pana/i nauczanie hybrydowe (np. wykłady on-line) powinny być kontynuowane w przyszłości?	Jak Pan/i ocenia sesję egzaminacyjną przeprowadzoną w sposób zdalny?	Czy tryb sesji zdalnej wywołuje u Pana/i większy stres niż przy sesji tradycyjnej?	Jak Pan/i ocenia poziom przygotowania wykładowców do prowadzenia zdalnych zajęć?	Czy ma Pan/i problem w kontaktach z wykładowcami?
Pierwszy rok	3,79	3,09	2,85	3,77	3,98	2,37	3,99	2,12
Drugi i trzeci rok	3,42	2,99	2,64	3,62	3,37	2,61	3,71	2,20
Czwarty i piąty rok	3,48	2,93	2,83	3,85	3,39	2,66	3,73	2,14

Opracowanie własne.

Studenci drugiego i trzeciego roku najwyżej, na tle grupy badanych, oceniają obsługę prowadzoną przez uczelnię w zakresie działań administracyjnych (3,27). Studenci czwartego i piątego roku najczęściej, w porównaniu z innymi grupami, zauważali swoją zwiększoną obecność podczas zajęć online (3,32). Ci sami studenci musieli poświęcić dużo więcej czasu na naukę podczas nauczania zdalnego (3,11) w porównaniu z resztą badanych. Respondenci reprezentujący czwarty i piąty rok uważają również, częściej od pozostałych studentów, że jakość projektów grupowych pogorszyła się (3,25). Różnice w średnich w odpowiedzi na wspomniane wyżej cztery pytania badawcze pomiędzy studentami różnych lat studiów obrazuje tabela nr 11.

Tabela 11 - Różnica w średnich w odpowiedzi na pytania badawcze a rok studiów część 2

	Czy zwiększyła się Pan/i obecność na zajęciach w porównaniu z okresem przed pandemią?	Jak ocenia Pan/i obsługę prowadzoną przez uczelnię w zakresie administracji i obsługi spraw studenckich?	Czy uważa Pan/i, że podczas zdalnego nauczania musi Pan/i poświęcić więcej czasu na naukę?	Czy podczas zdalnego nauczania jakość projektów grupowych się pogorszyła?
Pierwszy rok	3,17	3,24	3,00	2,81
Drugi i trzeci rok	2,88	3,27	3,09	2,74
Czwarty i piąty rok	3,23	3,15	3,11	3,25

Opracowanie własne.

Tabela 12 - Różnica w średnich w odpowiedzi na pytania badawcze a rok studiów część 3

	Czy Pana/i satysfakcja względem zajęć tradycyjnych się zwiększyła?	Czy wykładowca powinien korzystać z dodatkowych narzędzi dostępnych na platformach e-learningowych? (np. Whiteboard, Mentimeter)	Jak ocenia Pan/i metody stosowane przez twoich wykładowców podczas nauki na odległość? [Nagrania zajęć]	Jak ocenia Pan/i metody stosowane przez twoich wykładowców podczas nauki na odległość? [Filmy edukacyjne]
Pierwszy rok	2,89	3,36	4,12	3,93
Drugi i trzeci rok	2,91	3,31	3,82	3,69
Czwarty i piąty rok	2,48	3,59	3,65	3,73

Opracowanie własne.

Studenci czwartego i piątego roku najczęściej odpowiadali entuzjastycznie, że wykładowca powinien korzystać z dodatkowych narzędzi dostępnych na platformach e-learningowych (3,59). Wśród badanej grupy najwyższą satysfakcję względem zajęć tradycyjnych dostrzegają studenci drugiego i trzeciego roku (2,91). Studenci pierwszego roku są najbardziej zadowoleni z metod, jakie stosują wykładowcy podczas nauczania na odległość - Nagrania zajęć (4,12), Filmy edukacyjne (3,93). Różnice w średnich w odpowiedzi na wspomniane wyżej cztery pytania badawcze pomiędzy studentami różnych lat studiów obrazuje tabela nr 12 na stronie nr 27.

Studenci pierwszego roku podchodzą pozytywnie do większości metod, jakie stosują wykładowcy podczas zajęć na odległość Testy/Quizy (3,67), Prezentacje (np. w PowerPoint) (4,39), Symulacje (odgrywanie ról) (2,99), Dyskusje (3,96). Metoda Case study najbardziej przypadła do gustu studentom czwartego i piątego roku (3,68).

Ankietowani studiujący na pierwszym roku, na tle grupy badanej, z większym zaangażowaniem popierają postulat skrócenia czasu zajęć (2,55). Średnie w odpowiedziach na pytanie o zmianę czasu przerw nie różnią się znacznie w badanych grupach, studenci wszystkich lat raczej są za niewprowadzaniem zmian.

Największa niechęć do włączania kamerki podczas zajęć czują studenci pierwszego roku (2,55), nieznacznie jednak wybijają się oni ponad studentów reprezentujących inne lata studiów (Drugi i trzeci rok - 2,54; Czwarty i piąty rok - 2,49).

Różnice w średnich w odpowiedzi na wspomniane wyżej osiem pytań badawczych pomiędzy studentami różnych lat studiów obrazuje tabela nr 13.

Tabela 13 - Różnica w średnich w odpowiedzi na pytania badawcze a rok studiów część 4.

	Jak ocenia Pan/i metody stosowane przez twoich wykładowców podczas nauki na odległość? [Testy/Quizy]	Jak ocenia Pan/i metody stosowane przez twoich wykładowców podczas nauki na odległość? [Prezentacje (np. w PowerPoint)]	Jak ocenia Pan/i metody stosowane przez twoich wykładowców podczas nauki na odległość? [Case study]	Jak ocenia Pan/i metody stosowane przez twoich wykładowców podczas nauki na odległość? [Symulacje (odgrywanie ról)]	Jak ocenia Pan/i metody stosowane przez twoich wykładowców podczas nauki na odległość? [Dyskusje]	Czy czas zajęć, ze względu na formę zdalną, powinien zostać zmieniony?	Czy czas przerw między zajęciami, ze względu na formę zdalną, powinien zostać zmieniony?	Czy czuje Pan/i niechęć do włączania kamerki podczas zajęć?
Pierwszy rok	3,67	4,39	3,31	2,99	3,96	2,55	1,85	2,55
Drugi i trzeci rok	3,63	4,35	3,43	2,76	3,86	2,43	1,93	2,54
Czwarty i piąty rok	3,46	4,18	3,68	2,73	3,96	2,39	1,94	2,49

Opracowanie własne.

Badania wykazały, że edukacja przeprowadzona w formie zdalnej była najlepiej oceniana przez studentów pierwszego roku studiów. Studenci nie tylko najlepiej oceniali kształcenie w formie zdalnej, ale również swoją efektywność. Dodatkowo odznaczali się oni mniej odczuwalnym stresem w czasie sesji egzaminacyjnej niż ich starsi koledzy. Również przygotowanie do zajęć przez wykładowców oraz stosowane przez nich metody zostały najwyżej ocenione wśród studentów pierwszego roku. Różnice pomiędzy rokiem pierwszym a starszymi rocznikami mogą wynikać z braku porównania nowych studentów do zajęć tradycyjnych przeprowadzanych w trybie kontaktowym, na terenie uczelni.

Wśród kierunków największą satysfakcją ze zdalnego nauczania odczuwali studenci Bezpieczeństwa Narodowego i Międzynarodowego, gdzie najgorzej była ona oceniana przez studentów Doradztwa Politycznego i Publicznego. Ci sami studenci najgorzej oceniali swoją efektywność w nauce, odczuwali mniejszą chęć do kontynuowania zajęć w formie zdalnej, w przyszłości, jak i najgorzej ocenili oni sprawność usług administracyjnych prowadzonych przez uczelnię.

Osoby z najstarszych roczników słabiej oceniały swoją satysfakcję, jak i formę zdalną, jako metodę kształcenia. Jednym z problemów był również kontakt z wykładowcami, utrudniony na skutek nagłej zmiany, z jaką musiały się pogodzić obie strony. Wykładowcy musieli nagle przyswoić nowe metody nauczania, jak i zacząć korzystać z nich z dnia na dzień, aby sprawnie przeprowadzać zajęcia w nowej formie. Na największy problem w kontaktach z wykładowcami skarżą się studenci Kierunków Pedagogicznych, a najmniej Bezpieczeństwa Narodowego i Międzynarodowego. Tym samym, starsze roczniki, w tym czwarty i piąty rok, zaznaczają wyraźne pogorszenie się jakości projektów grupowych, wskutek zajęć zdalnych. Problemy studentów wynikać mogą z braku bezpośredniego kontaktu z innymi członkami grup, z którymi muszą pracować. Odbija się to na planowaniu, jakości, jak i prezentacji efektów pracy studentów. Ci sami studenci również musieli poświęcić znacznie więcej czasu na naukę. Wśród kierunków to Doradztwo Polityczne i Publiczne najgorzej oceniło jakość projektów grupowych. Ci sami studenci uważają również, iż wykładowcy powinni częściej korzystać z dodatkowych narzędzi dostępnych na platformach e-learningowych, co może poprawić jakość i zaciekać studentów danym przedmiotem. Stosowanie takich form nauczania jak quizy/testy, czy filmy edukacyjne, najlepiej były oceniane przez studentów Bezpieczeństwa, podczas gdy Doradztwo najlepiej oceniało symulacje (odgrywanie ról), debaty oraz nagrywanie zajęć.

Zmiana trybu nauczania przyczyniła również się do wzrostu obecności wśród studentów podczas zajęć online. Dzięki możliwości bycia zalogowanym na zajęcia nawet przez telefon studenci mogli brać udział w zajęciach, np. pomimo choroby. Również metody nauczania zdalnego stosowane przez wykładowców zostały bardzo dobrze odebrane wśród studentów, gdzie najlepiej zostali oni ocenieni przez studentów pierwszego roku, jeśli chodzi o nagrywanie zajęć, udostępnianie filmów edukacyjnych, czy prezentacje i quizy. Studenci czwartego i piątego roku wykazywali większą chęć, aby wykładowcy stosowali dodatkowe narzędzia dostępne na platformach e-learningowych (np. whiteboard, czy mentimeter). Również wiele ankietowanych uznawało platformę Teams za najlepszą, jednakże należy wziąć pod uwagę, iż jest to program najczęściej wykorzystywany na uczelni, podczas zajęć zdalnych. Sama satysfakcja wobec zajęć tradycyjnych zwiększyła się najmocniej wśród studentów drugiego i trzeciego roku. Największy wzrost satysfakcji odczuwali studenci Psychologii, a najmniejszy studenci Dziennikarstwa i komunikacji społecznej.

Znaczna część studentów roku pierwszego opowiada się za zmianą czasu trwania zajęć ze względu prowadzenia ich w formie zdalnej. Taką potrzebę wyrażają również studenci ostatnich lat. Znaczna liczba studentów wyrażała również chęć wobec wprowadzenia trybu hybrydowego (np. z wykładami w formie online). Jednakże co wiąże się również z zajęciami zdalnymi, studenci pierwszego roku czuli największą niechęć wobec włączania kamerki podczas trwania zajęć. Niechęć ta wynikała z nieznanania osób, którym mieliby się pokazać na żywo, stresem, dyskomfortem, czy poczuciem bycia obserwowanym. Również inni studenci, którzy nie chcą włączać kamerki skarżą się na przymus pokazywania swojego domu, gdzie często nie są sami, lub skutek problemów z siecią, nie mogą włączyć kamery, jeśli chcą nieprzerwanie uczestniczyć w zajęciach. Na płaszczyźnie kierunków niechęć do włączania kamerki odczuwało najwięcej studentów Kierunków Pedagogicznych, a najmniej studentów Doradztwa Politycznego i Publicznego.

Należy wziąć pod uwagę, że badania były przeprowadzone na ograniczonej liczbie osób, należących tylko do Wydziału Nauk Społecznych. W celu pogłębienia badań ankietowych opisanych w raporcie należałoby przeprowadzić badania ilościowe na próbie reprezentatywnej oraz wywiady jakościowe. Przebadanie studentów innych wydziałów Uniwersytetu Śląskiego pozwoliłoby lepiej przyjrzeć się zadowoleniu studentów ze zdalnego nauczania.

REKOMENDACJE

UŁATWIENIE DOSTĘPU DO KONTAKTU Z WYKŁADOWCAMI
(np. pokoje Teams, Skype, Zoom)

UROZMAICANIE ZAJĘĆ
Poprzez korzystanie z różnego rodzaju narzędzi dostępnych na platformach e-learningowych

SKRÓCENIE CZASU TRWANIA ZAJĘĆ

OGRANICZENIE LICZBY WYKONYWANYCH PROJEKTÓW GRUPOWYCH

ZWIĘKSZENIE DŁUGOŚCI CZASU NA UDZIELENIE ODPOWIEDZI, PODCZAS EGZAMINÓW

KORZYSTANIE Z JEDNEJ PLATFORMY, A NIE KILKU

WPROWADZENIE TRYBU HYBRYDOWEGO

Wykłady w formie online; ćwiczenia/laboratoria w formie kontaktowej

PRZESZKOLENIE WYKŁADOWCÓW Z NOWYCH TECHNOLOGII.

BIBLIOGRAFIA

Bednarek, J., Lubina, E. (2008). *Kształcenie na odległość: podstawy dydaktyki*. Warszawa: PWN.

GUS (2008). *Spółeczeństwo informacyjne w Unii Europejskiej. Badania gospodarstw domowych i przedsiębiorstw*. Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.

GUS (2020). *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.* Warszawa-Szczecin: Główny Urząd Statystyczny.

Juszczak, S. (2003). Edukacja na odległość: kilka refleksji konstruktywistycznych i kognitywistycznych. *Chowanna*, 1, 150–168.

Maleńczyk, I., Gładysz, B. (2019). Academic E-learning in Poland Results of a Diagnostic Survey. *International Journal of Research in E-learning IJREL*, 5(1), 35–59.

Mokwa-Tarnowska, I. (2017). *E-learning i blended learning w nauczaniu akademickim: zagadnienia metodyczne*. Gdańsk: Politechnika Gdańska.

PCG Academia (2020). *Kształcenie zdalne, synchroniczne czy asynchroniczne, z perspektywy odbiorców*. <https://pcgacademia.pl/ksztalcenie-zdalne-synchroniczne-czy-asynchroniczne-z-perspektywy-odbiorcow/>

Romaniuk, M. W. (2015). E-learning in College on the Example of Academy of Special Education. *International Journal of Electronics and Telecommunications*, 61(1), 25–29.

Wiktorzak, A. A., Busłowska, E. (2014). Teorie nauczania a projektowanie rozwiązań eLearningowych, *Logistyka*, 6, 11079–11087.